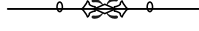

Şiddet Mağduru Kadınların Unutulma Hakkı

Av. Ceren KÜPELİ*

ÖZET

Günümüzde bilgiye erişimin sağlandığı, kişinin başta internet olmak üzere dijital dünyadaki izlerinin ve içeriği doğru olan, hatta yayınlanmasının yasal dayanağının bulunduğu içerikleri dâhil sildirme hakkı, bireyin geçmişte yaşadığı bir eylemden dolayı hayat boyu damgalanmaması hakkının da gereği olarak, ileride muhtemel olarak karşılaşılabilecek mağduriyetlerin önlenmesi amacını taşımaktadır. Ülkemizin en büyük problemlerinden biri olan kadına şiddet hususuna dahil olan bir diğer mağduriyet türü; hukuka aykırı olarak yapılan haberler ile bu kadınların kişilik haklarının ihlal edilmesidir. İhlallerin önlenmesi için yasal mevzuatımızdaki imkânların kullanımını sağlayacak somut mekanizmalara ve konuyu tüm mağduriyetleri kapsayacak şekilde giderecek toplumsal bilince ihtiyaç mevcuttur.

Anahtar Kelimeler: unutulma hakkı, mağdur kadınlar, kadına şiddet, kişisel verilerin korunması, pozitif ayrımcılık

SUMMARY

Nowadays, accessing to information and data has become respectively easier due to particularly internet and other digital platforms. Right to erase data serves to protect individuals from getting stamped for their past experiences appeared on internet or any other part of the digital world. One of the important aspects of this right is to protect these mistreated people from future victimizations, regardless of whether this data is true or even has the legal basis. In Turkey, another type of digital victimization appears as an unlawful violation of personal rights of woman who have suffered violence and abuse in their life. To prevent this type of violence, development of effective mechanisms and social awareness are needed in order to make our legal regulations useful and substantial.

Keywords: right to be forgotten, the victims women, violence against women, the protection of personal data, positive discrimination

2012 yılında Avrupa Komisyonu'nun önerisi ile yasal olarak tanınan ve bireyin temel haklarını oluşturan özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması esasları

* İstanbul Barosu

kapsamında değerlendirilen unutulma hakkı, bireyin geçmişinin; bireye ait fotoğraf, kimlik bilgisi, adres ve diğer kişisel içeriğin kendi lehine olarak bir daha geri getirilemeyecek biçimde silinmesi talebini ihtiva etmektedir¹. Unutulma hakkı hususunda Kıta Avrupası Hukuk Geleneği ve Amerikan Hukuk Geleneği bağlamında korunan hukuki değerler farklılaşmakla birlikte iki farklı yaklaşımda da belirli durumlarda kişilerin giz alanlarının korunması zaruretine ilişkin ortak bir paydada buluşulmuştur. Unutulma hakkının temel bir hak olarak tanınması fikrini geliştiren Kıta Avrupası Hukuk Geleneğini şekillendiren İsviçre Federal Mahkemesi içtihatlarına göre, unutulma hakkının kişilikle bütünleşmiş şeref, onurunun korunması gibi unsurlarla ilgili olması dolayısıyla var olan ahlaki boyutunun yanında, kişi güvenliğinin sağlanması kapsamında bireyin kendisine ait bilgilerin üzerinde “kontrol hakkı” da mevcuttur². Türkiye’de ise, Danıştay’ın, kişisel verilerin korunması hakkını tartıştığı kararında belirttiği üzere kişisel verilerin korunması konusu insan hakları kavramı ve insan haklarının korunması alanında yaşanan gelişmelere paralel bir değişim göstermektedir³. Aynı karara göre, herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir ve bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsamaktadır. Ülkemizde 2010 yılında gerçekleştirilen Anayasa değişikliği ile birlikte “*özel hayatın gizliliği ve korunması*” maddesine eklenen fıkra ile unutulma hakkı, kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında anayasal bir dayanağa kavuşturulmuştur. Söz konusu yasal dayanaklarımızın mevcudiyetlerine rağmen ülkemizde kadınlar yaşadıkları “şiddet” olgusuna ek olarak “gerçeğe aykırı içeriklerle veya gerçeğe dayansa dahi kişisel verilerin korunmadığı biçimlerde yapılan dijital/basılı habercilik ile mağdur edilmektedir. Mağdurlarda intihar, ruh sağlığının bozulması, aile ve sosyal çevreden soyutlanma, iş bulamama gibi oldukça vahim sonuçlara yol açan bu haber içeriklerinin üretilmesinin ve ihlallerin önlenmesi amacıyla unutulma hakkının tanınması ve somut olarak korunması önem arz etmektedir.

Her iki hakkın da özünde bireyin onurlu yaşaması ve kişisel verileri üzerinde özgürce tasarruf etmesi bulunduğundan kişisel verilerin korunması hususu ile birlikte değerlendirilen unutulma hakkı, gelişen teknoloji dolayısıyla oluşturulan verilerin dijital ortamlarda, içerik sağlayıcı tarafından silinene kadar kalması dolayısıyla yaşanacak mağduriyetlerin giderilmesine ilişkin temel bir haktır. Unutulma hakkın tanım-

¹ “How does the data protection reform strengthen citizens’ rights?”, http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/factsheet_dp_reform_citizens_rights_2016_en.pdf (Erişim Tarihi:10.03.2016)

² **Gülener**, Serdar, Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak “Unutulma Hakkı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Y:2012, S:102, s.219-240.

³ Danıştay 10. Dairesi’nin 2011/7001 Esas Sayılı, 14.10.2011 Tarihli Kararı (Mevbank Bilgi Bankası)

lanması ve sınırlarının belirlenmesinde en önemli husus, şüphesiz ki “kişisel veri” ifadesinden ne anlaşılması gerektiğidir. Kişisel veri, Avrupa Birliği tarafından çıkarılan 95/46/EC Sayılı Bireylerin Kişisel Verilerinin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktif (Veri Koruma Direktifi)’nin 2/a maddesine ve 108 Sayılı Kişisel Nitelikteki Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Şahısların Korunmasına Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nin 2/a maddesinde, *kişinin belirlenebilmesini sağlayan her türlü bilgi* olarak tanımlanmıştır. Bu bağlamda, kişinin ismi başta olmak üzere, medeni hali, fotoğrafı, vergi numarası, ekonomik durumu, adresi gibi hususlar kişisel veri olarak kabul edilmektedir. Ülkemizde taciz, tecavüz gibi şiddetin mağduriyetini yaşamış kadınlar, ismi açıkça belirtilmese dahi adresleri, sosyal ortamları, diğer kişisel özellikleri belirtilerek “belirlenebilir” hale getirilmektedir. Unutulma hakkın ülkemizde tanınması ve mağduriyetlerin önlenmesi açısından ihlallerin, ad belirtilmeden de yapılabildiğinin kabulü önem arz etmektedir. Hakkın ülkemizde uygulanabilirliğinin tartışılabilmesi için ise mukayeseli hukukta hakkın nasıl düzenlendiğinin irdelenmesi gerekmektedir.

Kişisel bilgilerin medya tarafından kullanımında yargı organlarınca belirlenen sınırın aşılması durumu, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin “*Özel Hayatın ve Ailenin Korunması*” başlığını taşıyan 8. maddesine aykırılık teşkil etmekte ve özel hayatın gizliliğinin ihlal edildiği sonucunu doğurmaktadır. Aynı şekilde, AB Temel Haklar Şartı’nın “Kişisel verilerin korunması” başlıklı 8. maddesine, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi’nin 12. maddesine, BM Kişisel ve Siyasal Haklar Sözleşmesi’nin “Mahremiyet hakkı” başlıklı 17. maddesine de aykırılık oluşturacaktır.

Unutulma hakkı ilk kez, 95/46/EC sayılı Veri Koruma Direktifi’nin yerini alması amacıyla Avrupa Komisyonu tarafından Ocak 2012’de teklif edilen Direktifin “*düzeltilme ve silme*” başlığını taşıyan 17. maddesinde yer almıştır⁴. Düzenlemeye göre, eğer veriler çok uzun süredir toplanış amaçları çerçevesinde kullanılmıyorsa ve kullanıcı da söz konusu verilerin saklanmasına rıza göstermiyorsa, veri denetçisi kullanıcıya ait verileri silmek ve daha fazla yayılmasının engellenmesinden sorumludur. Kişisel verilerin hukuka aykırılığının tartışmalı olduğu hallerde ise bu verilere erişimi veri denetçisi tarafından sınırlandırılabilir. Hakkın tanınması ise, Avrupa Adalet Divanı (AAD) tarafından 13 Mayıs 2014 tarihinde gerçekleşmiştir. Divan tarafından tanınması ise, arama motoru Google’a Mr Costeja González adlı avukatın adı girildiğinde kişinin sosyal güvenlik borçlarının iyileştirilmesi için mülkünü satmak zorunda kalmasına ilişkin bilgilerin yer alması dolayısıyla, bu açıklama bağlantılarının kaldırmasının gerektiği gerekçesiyle İspanyol Veri Koruma Ajansına ve Google’a karşı aç-

⁴ Akgül, Aydın, Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: “Unutulma Hakkı” ve Ab Adalet Divanı’nın “Google Kararı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2016, Sayı 116, s.24.

tığı davaya dayanmaktadır⁵. Arama motoru Google, günümüzde Avrupa Birliği'ne ve istisna olarak kabul ettiği bazı ülke vatandaşlarına Avrupa Veri Koruma yasası gereği arama sonuçlarından link kaldırma taleplerini karşılamaktadır.

Avrupa Birliği yaklaşımına ek olarak, Kıta Avrupası ve Amerikan hukuk geleneğine göre kişisel verilerin paylaşılması hususunda korunan hukuki değerler dolayısıyla farklı anlayışlar benimsenmiştir. Kıta Avrupa hukuk geleneğinde kişilikle bütünleşmiş temel haklar, şeref ve özel hayatının gizliliğinin korunması esas alınmaktadır. Bu amaçla kişisel verilerin paylaşılması ve verilerin korunmasına ilişkin sınırlar kabul edilmiştir. Söz konusu sınır, mahkeme kararı ile verilere erişimin engellenmesine hükmedilme durumunda gerçekleşmektedir. Aynı şekilde, eğer verilerin paylaşımı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. Maddesine aykırılık oluşturuyorsa bu verilere de erişim engellenmelidir. Amerikan hukuk geleneğinde ise bireylerin ifade ve basın özgürlüğü korunmaktadır⁶. Bu bağlamda verilerin paylaşılması hususunda sınırlar oldukça azdır. Bilgilerin kamuoyu ile paylaşılmasında “kamusal yarar” bulunması yeterli bir kriterdir. Unutulma hakkına ilişkin söz konusu farklı yaklaşımları göz önüne seren bir örnek Wikipedia davasıdır⁷. Dava konusu olay, 15 Temmuz 1990 tarihinde ünlü Alman aktör ve televizyoncu Walter Sedlmayr'ın iki kardeş tarafından öldürülmesi suçunun sanıkları olan kardeşlerin hapis cezalarından tahliye olmalarını takiben, Wikipedia'dan Sedlmayr ismiyle bir daha anılmamaları talebinde bulunmuşlardır. Söz konusu talep öncelikle Alman Wikipedia sayfalarına yöneltilmiştir. Alman sayfa yönetimi, kardeşlerin cezalarını çekip topluma karşı borçlarını ödemediğinden bahisle bu içeriklere erişim engellemiştir. Aynı talep İngilizce yayın yapan Amerika merkezli Wikipedia sitelerinden talep edildiğinde ise, toplumun bilgi alma hakkının korunması gerekliliğinden bahisle içeriklere erişim engellenmemiştir. Benzer bir örnekte Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi(AİHM), kişinin özel hayatının gizliliği hakkının Google gibi arama motorlarının ekonomik çıkarlarının üzerinde olduğunu, bu kuralın tek istisnasının ise kamunun bilgiyi öğrenmede üstün bir yararı bulunması halinin oluşturduğunu belirtmiştir⁸.

Türk Hukuku'nda ise unutulma hakkı, 2010 Anayasa Değişiklikleri ile Anayasa'nın 20. maddesine eklenen “kişisel verilerin korunmasını ve silinmesini talep etmek hakkı” haricinde de mevzuatımızda mevcuttur. Türk Ceza Kanunu'nun

⁵ <http://curia.europa.eu> (Erişim Tarihi:08.03.2016)

⁶ Doğan, Derya, Unutulma Hakkı Ve Uygulaması, 30. Ulusal Bilişim Kurultayı Bildiri Kitabı, Türkiye Bilişim Derneği, 2013, s.7.

⁷ Yavuz, Can, Bilişim Çağında Yeni Bir İnsan Hakkı: Unutulma Hakkı, İstanbul Barosu Dergisi Mart-Nisan 2015, s.254.

⁸ <http://curia.europa.eu> (Erişim Tarihi:06.03.2016)

134. Madde ve devamında kişisel verilerin kullanılması ve özel hayatın gizliliğini ihlali oluşturacak eylemler suç olarak düzenlenmiştir. Türk Ceza Kanunu'nun 134. maddesi, kişilerin özel hayatını ihlal eden kimselerin cezalandırılmasını öngörmüştür. Maddenin gerekçesinde ise, kişinin özel hayatına ilişkin görüntü veya seslerin hukuka aykırı olarak ifşa edilmesinin önlenmesinin amaçlandığı belirtilmiştir. Özel hayatın korunması kapsamında TCK m. 135, kişisel verilerin kaydedilmesini, m.136 ise kişisel verilerin hukuka aykırı olarak verilmesini veya ele geçirilmesini hükme bağlamıştır. Kişilik haklarının korunması, Ceza Kanunu yanında Medeni Kanun bağlamında da gerçekleştirilmiştir. Medeni Kanunu'nun 24. maddesinde "hukuka aykırı olarak kişilik haklarına saldırı" başlığı altında hukuka aykırı saldırılara son verilmesini hâkimden istenebileceği düzenlenmiştir. Medeni Kanun'un 25. maddesinde kişilik hakkı saldırıya uğrayanların maddi ve manevi tazminat davası açabileceği belirtilmiştir. Kanun'un 26. maddesinde ise özel olarak "adın korunması" başlığı altında ismin haksız kullanımının önlenmesinin sağlanabileceği belirtilmiştir. Aynı şekilde, Borçlar Kanunu madde 49; kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar verenlerin bu zararı gidermekle yükümlü olduğunu belirtmiştir. Kanun'un 58. maddesinde de kişilik hakları zarar görenlerin uğradıkları manevi zarara karşılık olarak manevi tazminat talep edebilecekleri belirtilmiştir. Mevcut mevzuatımıza ek olarak, kişisel verilerin korunması hususunda özel olarak 2008 yılında verilmiş Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı mevcuttur⁹. Tasarıda Avrupa Birliği Direktifi'ne uygun olarak tanımlamalar ve düzenlemeler yapılmıştır¹⁰. Aynı şekilde verilerin, Avrupa Birliği Temel Haklar Şartları'nın 8/3 hükmünde de öngörüldüğü biçimde işlenmesine ilişkin denetimi sağlayacak bağımsız bir kurul oluşturulması öngörülmüştür¹¹.

Kişilik hakları ihlali arz eden saldırılar, basılmış eserler yoluyla da işlenebilmektedir. Bu durumda mağdurların hukuka aykırı içeriği oluşturan kişilerin sorumluluğuna gidebilmeleri, Basın Kanunu ile mümkün olmaktadır. Basın Kanunu'nun 13. ve 14. maddeleri gereğince basılmış eserler dolayısıyla eser sahibi ile yayın sahibinin sorumluluğu müteselsildir. Eğer hukuka aykırı yapılmış haber, bir süreli yayında yapılmışsa Basın Kanunu madde 14 uyarınca, yazının yayınlanmasını takiben 2 ay içinde aynı basılı eserde düzeltme ve cevap yazısı yayınlanması gerekmektedir. Söz konusu imkân, gecikmeli de olsa kişilerin itibarını bir nebze düzeltebilecek bir yaptırımdır.

⁹ **Henkoğlu**, Türkay; **Külcü**, Özgür, Bilgi Erişim Platformu Olarak Bulut Bilişim: Riskler ve Hukuksal Koşullar Üzerine Bir İnceleme, Bilgi Dünyası, 2013, s. 76.

¹⁰ **Tekin**, Nurullah, Kişisel Verilerin Korunması İle İlgili Türkiye'deki Kanun Tasarısının Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Işığında Değerlendirilmesi, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/mdergi/article/view/5000145760> (Erişim:12.12.2015)

¹¹ **Küzeci**, Elif, Anayasal Bir Hak: Kişisel Verilerin Korunması, <http://www.bilisimdergisi.org/s128> (Erişim Tarihi: 09.03.2016)

Dijital platformlarda içeriklere kolaylıkla erişim imkânı bulunduğu ve ihlal oluşturan içerik, başka bir içeriğe kaynak teşkil edebildiğinden çoğunlukla tekrarlayan ve etkisi artan mağduriyetler yaşanmaktadır. Mağdurların dijital ortamda unutulma haklarının kullanılmasını sağlayacak asıl mevzuat 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'dur. Kanun'da kişilik haklarına saldırı mahiyetindeki içerikleri üretenler; örneğin hukuka aykırı habercilik mağduriyetinde bu haberi oluşturanlar "içerik sağlayıcı" olarak tanımlanmıştır. İçerik sağlayıcıların sorumluluğu ise 4. maddede "internet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumluluk" olarak belirtilmiştir. Kanun'un 9. maddesinde de, söz konusu içeriklere Sulh Ceza Hâkimliği'ne başvurmak suretiyle erişimin engellenmesi ve bu içeriklerin yayından kaldırılmasının sağlanabileceği belirtilmiştir.

Unutulma hakkının ülkemizde açıkça tanınmasına ilişkin Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (YHGK)'nun devrim niteliğinde bir kararı mevcuttur. Dava konusunu, cinsel saldırı mağduru davacının yargılama süresince aktardığı saldırıya ilişkin bilgilerin, mağdur ve sanık isimleri rumuzlanmadan bir kitapta yayınlanması oluşturmuştur¹². Davalılarca iddia edilen ve Yargıtay tarafından kabul olunan "eserin, bilimsel eser haline geldikten sonra kamuya mal olduğu ve kural olarak ancak kendi ilkeleri çerçevesinde sınırlamalara tabi olacağı" ifadesi, YHGK'nın kararında "bilim özgürlüğü ile kişilerin, kişilik değerlerinin karşı karşıya geldiği durumlarda bu değerlerin üstün tutulması gerekeceği" gerekçesi ile reddedilerek davacı lehine manevi tazminat koşullarının oluştuğuna kanaat getirilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. Maddesine, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 20.,27.,Türk Medeni Kanunu'nun 24. Maddelerine atıf yapılmak suretiyle unutulma hakkının tanımlandığı kararda, Türk Mahkemeleri nezdinde hakkın korunmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Uygulamalara ışık tutacak önemli bir husus olarak da, somut olayda olduğu gibi "unutulma hakkının yalnızca dijital ortamdaki kişisel veriler için değil, kamunun kolayca ulaşabileceği yerde tutulan kişisel verilere yönelik olarak da kabul edilmesi gerektiği" açıkça belirtilmiştir. Karara konu olayda ve şiddet mağduru kadınların sıklıkla yaşadığı mağduriyet olarak adın kullanılarak hukuka aykırı içerikler üretilmesi hususunu destekleyecek veri olarak, adın korunmasının, bireyin özel ve aile yaşamına saygı hakkının kapsamı içine alındığı birçok Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları mevcuttur¹³. Aynı şekilde, konunun ehemmiyeti dolayısıyla Medeni Kanunu'muzda da "adın korunması" özel bir hüküm ile düzenlenmiştir. Danıştay'ın ise, bireyin kişisel

¹² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2014/4-56 Esas,2015/1679 Karar Sayılı, 17.6.2015 Tarihli Kararı (UYAP Yargıtay Bilgi Bankası)

¹³ Öncü, Gülay Aslan, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Özel Yaşamın Korunması, Beta Yayınları, İstanbul 2011, s. 225-226.

verilerinin basında yer almasını, “bireyin onurlu ve saygın yaşama hakkı” çerçevesinde değerlendirerek yapılan suçlamalardan dolayı kamuoyunda hakkında şüphe ve tereddütler doğan birey hakkında, toplumdaki her birey gibi onurlu ve saygın yaşama hakkının ağır şekilde ihlal edildiğine hükmetmiştir¹⁴.

Türkiye’de unutulma hakkının korunmasına en çok ihtiyaç duyan kesim, hakkın temelinde yatan “tekrar topluma karışabilme” imkanı ve tekrarlayan mağduriyetlerinin önlenmesi gerekliliği ivedi olan şiddet mağduru kadınlarımızdır. Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Şiddete Karşı Bildirgesi’nde “kadına şiddet”, kadınlara yönelik, ister kamusal ister özel hayatta; tehdit etme, zorlama veya özgürlükten keyfi olarak yoksun bırakma dahil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar veya acı verme sonucu doğuran cinsiyete dayalı her türlü şiddet eylemi olarak tanımlanmıştır. Geniş kapsamlı kadına şiddet tanımını kapsayacak biçimde mağduriyetinin önlenmesi hususu, hem ulusal hem de uluslararası bağlamda devletin yükümlüğü altındadır. Uluslararası alanda Avrupa Konseyi Tavsiye Kararları başta olmak üzere, Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Yok Edilmesi Sözleşmesi (CEDAW), Türkiye’nin de imzaladığı kadına karşı şiddet konusunda yaptırım gücü olan İstanbul Sözleşmesi olarak birçok düzenleme mevcuttur. Uluslararası düzenlemelere paralel olarak ulusal mevzuatımızda da kadını koruyucu hükümler bulunmakla birlikte uygulamada tam anlamıyla koruma sağlanamamaktadır. Ulusal mevzuatımızda bulunan, kadının korunmaya hizmet etmesi öngörülen düzenlemeler Anayasa, Türk Ceza Kanunu, Medeni Kanun, İş Kanunu’nda mevcuttur. Anayasa’nın 5.,10.,12.,17. maddeleri ailenin korunması gerekliliği ve eşler arası eşitlik prensibine ilişkin 41. madde açıkça devletin özellikle ananın ve çocukların korunması hususunda pozitif yükümlülüğü bulunduğunu belirtmiştir. Doğrudan “kadın” lafzına haiz olmamakla birlikte, Türk Medeni Kanun’un 195. Maddesinde, eşlerden birinin talebi üzerine evlilik birliğine ilişkin olarak gerekli tedbirlerin alınacağını belirtmiştir. İş Kanunu 24. Maddede ise, kişiye yapılan cinsel taciz, sözlü tacizin haklı fesih sebebi olacağı belirtilmiştir. Özel olarak ise 6284 Sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, kadına şiddetin önlenmesi, koruma kararı verilmesi, mağdurlara geçici maddi yardım desteği sağlanması gibi hususları düzenlemektedir¹⁵.

Söz konusu imkânların yanında günümüzde büyük bir mağduriyet olarak taciz, tecavüz, istismar gibi şiddetin birçok farklı boyutunun mağduriyetini yaşamış kadınların kişisel bilgileri medyaya yansıyan haberlerde, kamunun kolayca ulaşabildiği

¹⁴ Akgül, Aydın, Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: “Unutulma Hakkı” ve Ab Adalet Divanı’nın “Google Kararı”, s. 21.

¹⁵ Moroğlu, Nazan, Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi, http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2012-99-1169.pdf Erişim: 7.12.2015

dijital ortamlarda hiçbir şekilde kodlanmaksızın yayınlanmakta, mağdur hayat boyu bu olayın izlerini taşımaya mahkûm edilmektedir. Bu izler bireyi; toplumda dışlanma, iş bulamama gibi ruhsal travma yaratacak sonuçlara ulaştırmaktadır. Yalnızca kadın bazında kalmayan bu etkiler, unutulma hakkının uygulanamaması dolayısıyla mutlak olarak mağdurun ailesinde: özellikle de çocuklarında telafisi olmayan yaralar açmaktadır. Önemle belirtilmelidir ki, unutulma hakkının talep edilebilmesi için kadınların medyaya yansıyan haberlerinin içeriğinin yanlış veya eksik olma zorunluluğu yoktur. Mahkeme kararına dahi dayanan bir haberin aktarılması esnasında, mağdur “belirle-
nebilir” hale getiriliyorsa kişinin kişisel verileri hukuka aykırı olarak işlenmiş kabul edilmektedir. Örneğin 2012 yılında tecavüz mağduriyeti iddiası bulunan N.Y.’nin kasten adam öldürme suçundan yargılaması sürerken yapılan haberlerde ismi ve soyadının açıkça yazılmasının yanında adresinin; sokak isimlerine kadar açıkça belirtilmesini takiben, evi kundaklanmıştır¹⁶. Kişisel verilere ilişkin oluşturulan veri içeriklerinin yanlış olması durumlarında ise işlemenin hukuka aykırılığında tereddüt bulunmamaktadır. Söz konusu duruma örnek olarak da, 2011 tarihli G.K.’nin eşini ütü kablosuyla boğmasına ilişkin davada; ilk derece mahkemesinin meşru müdaafa kararını onayan Yargıtay Ceza Dairesi, G.K.’nin tutuklu kaldığı 191 güne mahsuben tazminata hükmetmiş, söz konusu durum ise haberlere “eşini boğdu, beraat etti bir de tazminat kazandı!” olarak yansımıştır¹⁷. Haberlerin toplumun bilgilendirilmesindeki önemi dolayısıyla haber içeriklerinin doğruluğunun mutlak olması gerekirken, örnekte görüldüğü şekilde hukuki tanımlamalar, verilen kararlar toplumu yanıltıcı olarak yansıtılmaktadır. Habercilik etiğine uygunluğun sağlanması gerekliliğinin yanı sıra, kamunun kolayca ulaşabildiği haberleri üreten kişilerin Türk Ceza Kanunu’nun 4.maddesi olan “Ceza Kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz” hükmüne uymaları gerekmektedir. Örneklerden görüleceği şekilde hukukun temel ilkelerine aykırılık teşkil eden, aynı zamanda oldukça büyük sonuçlar doğuran bu veri işlemlerinde, toplumun bilgi alma hakkı veya bireylerin ifade özgürlüğünün korunduğu karşı tez olarak ileri sürülemeyecektir. Kamunun kolayca ulaşabileceği alanlardaki kişisel veri işlemlerinin önlenmesi için toplumsal farkındalık yaratılmasının yanında teknik ve kurum bazında, ihlalleri minimumda tutan veri işleme modellerinin incelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, mağdur kadının onuru, sağlığı ve cinsel hayatına ilişkin kişisel verileri, Avrupa Konseyi’nin 95/46/EC sayılı Veri Koruma Direktifi’nin 8. Maddesinde düzenlenen biçimde “hassas veri” olarak kabul edilebilecek; yeni bir

¹⁶ N.Y.’nin evinin kundaklandığına ilişkin haber için: http://www.dha.com.tr/nevin-yildirimin-evi-kundaklandi_368749.html (Erişim:10.03.2016)

¹⁷ “Eşini boğdu, beraat etti bir de tazminat kazandı!” başlıklı haber için: <http://www.gazetevatan.com/esini-bogdu-beraat-etti-bir-de-tazminat-kazandi--849668-gundem/> (Erişim:10.03.2016)

teknik altyapı ile Fransız Veri Koruma Otoritesi'nin Direktifi'nde öngörülen¹⁸, sağlık alanında faaliyet gösteren internet sitelerinin sıklıkla denetlenmesi örneğinde olduğu gibi, ihlallerin önlenmesi prosedürü çalışmalarından önce ülkemizde uygulanabilecektir.

Hassas veri, Veri Koruma Direktifi'ne göre kişinin temel haklarını ve özel hayatın gizliliğini ihlal eden ten rengi, siyasi görüş, mahkumiyet, sağlık ve cinsel hayat gibi verileridir. Direktif'in 8. maddesinde belirtilen hassas veriler kural olarak işlenemeyecektir. Bu verilerin işlenebilme istisnaları ise: veri sahibinin açık muvafakatı, veri sahibinin hayati çıkarlarının korunması halleri olarak belirtilmiştir. Veri koruma hukukuna, hassas verilerin işlenmesinin sıradan verilerin işlenmesinden daha katı denetime tabi tutulması anlamına gelen "hassaslık ilkesi" hâkimdir. Dolayısıyla, hassas veri olarak belirlenen durumlarda veri işlemleri Veri Koruma Direktifi'nin 7. Ve 8. maddesinde öngörüldüğü biçimde bir veya birden fazla şartın yerine gelmesi halinde gerçekleştirilebilir¹⁹. Ülkemizde uygulanması mümkün olan bir diğer örnek, 2003 tarihli Estonya Kişisel Veri Koruma Kanunu²⁰nda öngörülen; hassas kişisel veri sayılmayan ailevi durumlar, sosyal yardım talepleri gibi bazı özel durumları "özel kişisel veri" olarak kabul etmektir. Bu bağlamda da kadın mağduriyetlerinin, mevcut teknik altyapı ve mahkemeler nezdinde öncelikli olarak incelenerek karara bağlanması mümkün olabilecektir. Unutulma hakkının Türk Yargısında, uygulanmanın kontrolünün sağlandığı teknik altyapı ile birlikte açıkça tanınması, ihlal halinde ise pozitif ayrımcılık gereği mağdur kadınların taleplerine öncelik verilmesi gerektiği açıktır. Yalnızca kadın bazında kalmayan bu mağduriyetlerin önlenmesi için bireylerin haklarının öğrenilmesine yönelik toplumsal bilinç oluşturulmasının yanı sıra unutulma hakkının somut olarak korunmasını sağlayacak mekanizmalara ihtiyaç mevcuttur.

¹⁸ <https://clientsites.linklaters.com/Clients/dataprotected/Pages/France.aspx> (Erişim Tarihi:10.03.2016)

¹⁹ **Kaya**, Cemil, Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt 69, Sayı 1-2 (2011).

²⁰ <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/512112013011/consolide>

KAYNAKÇA

- Ahi**, Şebnem, “Unutulma Hakkı (The right to be forgotten)” <http://www.bilisimhukuk.com/2014/02/unutulma-hakki-the-right-to-be-forgotten/>
- Akgül**, Aydın, Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: “Unutulma Hakkı” ve Ab Adalet Divanı’nın “Google Kararı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2016, Sayı 116
- Doğan**, Derya, Unutulma Hakkı Ve Uygulaması, 30. Ulusal Bilişim Kurultayı Bildiri Kitabı, Türkiye Bilişim Derneği, 2013
- Gülener**, Serdar, Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak “Unutulma Hakkı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2012
- Henkoğlu**, Türkay; **Külcü**, Özgür; Bilgi Erişim Platformu Olarak Bulut Bilişim: Riskler Ve Hukuksal Koşullar Üzerine Bir İnceleme, Bilgi Dünyası, 2013
- Kaya**, Cemil, Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt 69, Sayı 1-2 (2011)
- Küzeci**, Elif, Anayasal Bir Hak: Kişisel Verilerin Korunması, <http://www.bilisimdergisi.org/s128>
- Moroğlu**, Nazan, Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi, http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2012-99-1169.pdf
- Öncü**, Gülay Aslan, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Özel Yaşamın Korunması, Beta Yayınları, İstanbul 2011
- Tekin**, Nurullah, Kişisel Verilerin Korunması İle İlgili Türkiye’deki Kanun Tasarısının Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Işığında Değerlendirilmesi, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/mdergi/article/view/5000145760>
- Yavuz**, Can, Bilişim Çağında Yeni Bir İnsan Hakkı: Unutulma Hakkı, İstanbul Barosu Dergisi Mart-Nisan 2015